Kajaani. M.F. FM-57/293 1957
HIST.OS. 208.

Saap. 4/11-57

Kajaanin Linnankadun varrelle, linnanpäällikön talon ja vanhan raatihuoneen tontille, rakennettavan ns. pienteollisuustalon peruskaivausten yhteydessä löytyneistä hirsirakennelmista tehdyn ilmoituksen perusteella kävin 29.10. 1957 tarkastamassa löytöjä.

Paikalle oli kaivinkoneilla kaivettu kaksivaiheinen peruskuoppa, jonka syvyys vaihteli n. 3 - 5 m. Lähes koko tontti oli kaivettu kellaritiloja varten ja tontin keskiosasta hieman luoteeseen oli jatkettu aina peruskallioon. Tätä jälkimmäistä kaivettiin parhaillaan ja samalla räjäytettiin osittain peruskalliota. Tämän syvemmän montun kaakko-luoteissuuntaisesta leikkauksesta (pituus n. 10m), sen kummastakin päästä, oli löydetty jäännöksiä hirsirakennelmista, ylimmät säilyneet osat n. 3 m maanpinnasta. Pyysin kaupungin geodeetilta sijaintipiirustusta, johon löytöjen asemat olisi tarkasti merkitty. Rak. mestari Talvinen lupasi hoitaa tämän asian.

Saapuessani paikalle oli maata poistettu kauttaaltaan ainakin 3 m, joten kaikki mahdolliset rakennusten pohjat ym. vastaavat olivat jo kadonneet kaivinkoneen kauhaan. Paikalta purettua, Kajaanin vanhimmaksi mainittua rakennusta on paikallisen museon taholta tutkittu ja osittain valvottu myös kaivaustyötä. Irtolöydöt, viimeksi musketin piippu ja avain on talletettu museoon.

Toinen löydetyistä hirsirakennelmista osoittautui kaivon hirsisalvoksen alimmaksi osaksi, joka lepäsi peruskallion päällä. Se sijaitsi em. leikkauksen luoteispäässä. Siitä oli näkyvissä vain yksi nurkka. Laajemman esiin kaivamisen en katsonut kannattavan, koska tapausta voi pitää suhteellisen selvänä ja kos-

Vrt.valokuvat.

ka sitä ei olisi voinut suorittaa suuremmitta haitoitta rakennustyölle ja riidoitta työmaan johdon kanssa. Työtä tehdään vuorotyönä erittäin suurella kiireellä. Aivan kaivorakenteen päältä kulki kärräyssilta, jota käytettiin koko ajan. Samoin kaivinkoneen toiminta ja räjäytykset jatkuivat keskeytyksettä. Rautakangella kokeilemalla löysin kaivon toisen kulman, joten voin määritellä kaivon ulkomitat. Sivun pituus 175-200 cm. Hirret olivat palhottuja ja kirveellä katkaistuja, hirsien paksuus 7 - 9 tuumaa. Arkussa oli tavallinen pyrstönurkka. Seitsemän hirsikerrosta oli säilynyt, joten säilyneen osan korkeus n. 200 cm. Paikallisen rak. mestarin kertoman mukaan ei yläpuolella ollut säilynyt mitään vastaavaa. Vasta alettaessa kaivaa tätä syvemmälle ulottuvaa kuoppaa oli ensimmäinen hirsikerta tavoitettu. Tämä tuntuu melko oudolta, koska maata yläpuolella oli sentään ainakin kolme metriä. On tietysti mahdollista, että kaivo on osittain purettu ennen täyttämistä. Kaivo oli täytetty muralla, jossa tiilenpaloja ja laastia, joka mahdollisesti peräisin vanhoista uuneista. Arkkua kehysti savikerros, joka oli paksuudeltaan noin 20 cm. Paikalla ollutta kaivoa ei tunneta, tontilla ei ainakaan muistitiedon mukaan ole ollut kaivoa. Tuntuu siltä, että kyseessä on kaivo, joka jo varhain on osoittautunut vedettömäksi ja täytetty. Kaivon syvyys on ollut todenn. noin 4,5 m.

Leikkauksen kaakkoiskulmasta löytyi jäännös puurakennuksesta, suunnilleen samalta korkeudelta kuin edellinenkin. Sen muodosti kolme n. 30 cm leveää ja 1½ tuumaa paksua kirveellä veistettyä lankkua, joiden pituus oli 105 cm, ja lankkujen päiden päälle asetetut 90 cm pituiset ja noin 8 tuuman paksuiset hirrenpätkät. Hirsien toisessa päässä, joka hyvin kulunut, jäännöstä todenn. tasanurkkaan kuuluneesta hakaliitoksesta.

Vrt. piirros.

Hirret eivät olleet kiinnitettyjä lankkuihin. Tätä rakennelmaa ympäröi joka puolelta parinkymmenen sentin savikerros, myös päältä. Lankut ja hirret vaikuttivat käytetyiltä ja aikaisemmi jossain muussa yhteydessä olleilta. Poistettuani savea ja tutkittuani yhtä lankuista totesin sen alapuolella jäännöksen ohuesta sidospuusta ja pykälöinnin sen toisesta päästä. Tämä panee olettamaan sen kuuluneen johonkin suureen puuastiaan tms. Puissa käytetty yksinomaan kirvestä. Kysymyksessä lienee jokin säilytyskuoppa- tai kaivo, jonka pohja olisi peitetty tällä tavoin. Kysymys siitä ovatko hirsisivut mahd. jatkuneet ylöspäin jää avoimeksi, koska tässäkin on kaivinkoneella kaivettu aivan löydön yläreunaan. Rakenne ei näyttänyt jatkuvan lounaaseen eikä kaakkoon.

Maa löytöpaikalla soramaata. Maan väri muuttui huomattavasti savisemmaksi lähempänä peruskalliota. Maasta vaikea tehdä varmoja huomioita, koska toisaalta jatkuva sade ja toisaalta kaivinkone olivat todenn. muuttaneet olosuhteita. Paikkakuntalaisten tietojen mukaan ei paikalla ole suoritettu mitään suurempia täyttötöitä tavanomaisten tasoitusten lisäksi.

Helsingissä marraskuun 9 päivänä 1957.

Antero Sinisalo

Antero Sinisalo

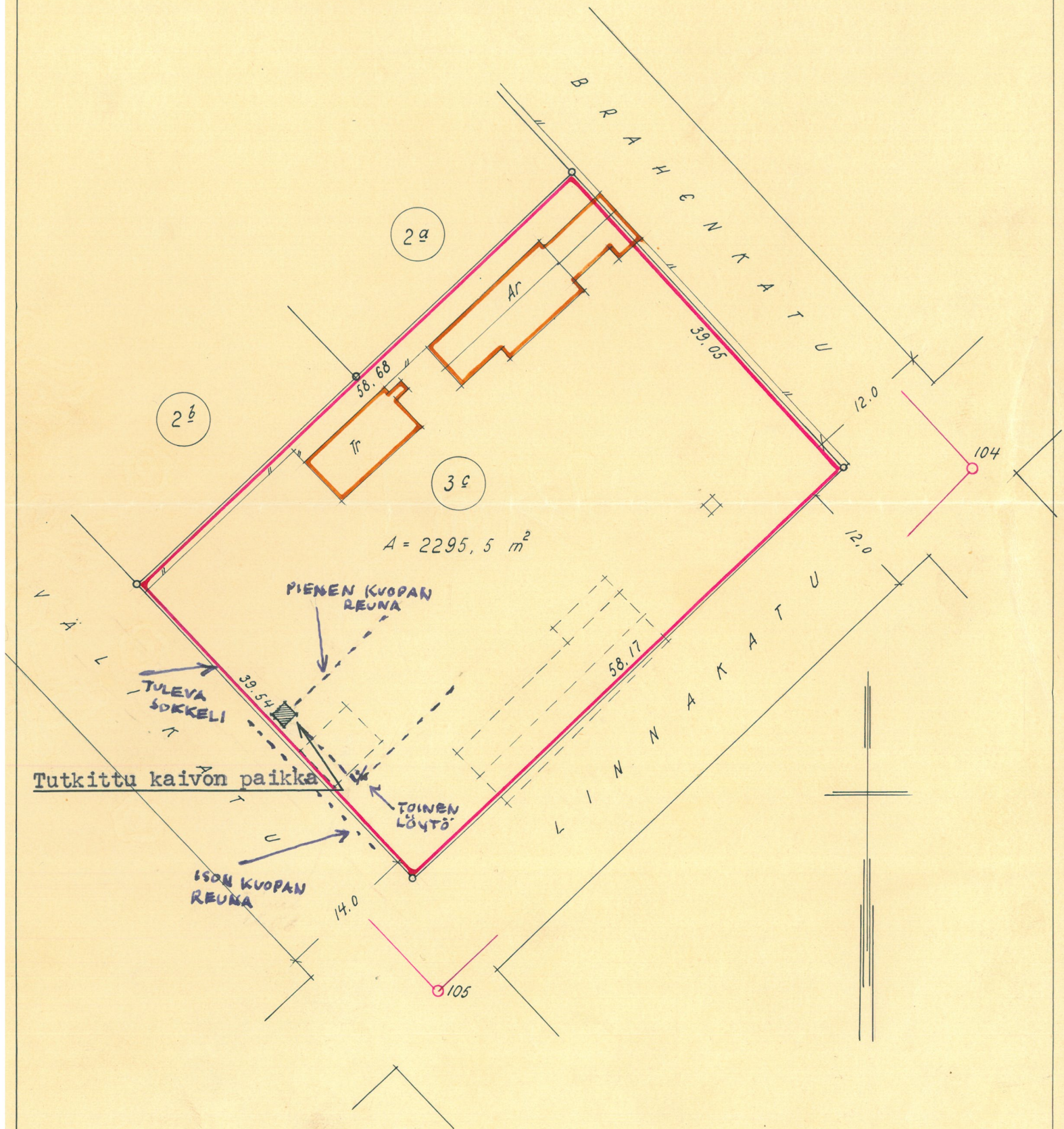
Saap. 22.11.57

T o n t t i k a r t t a

asemakaavan mukaisesta tontista № 3c korttelissa № 1

Kajaanin kaupungin I kaupunginosassa.

Mittakaava 1:500.

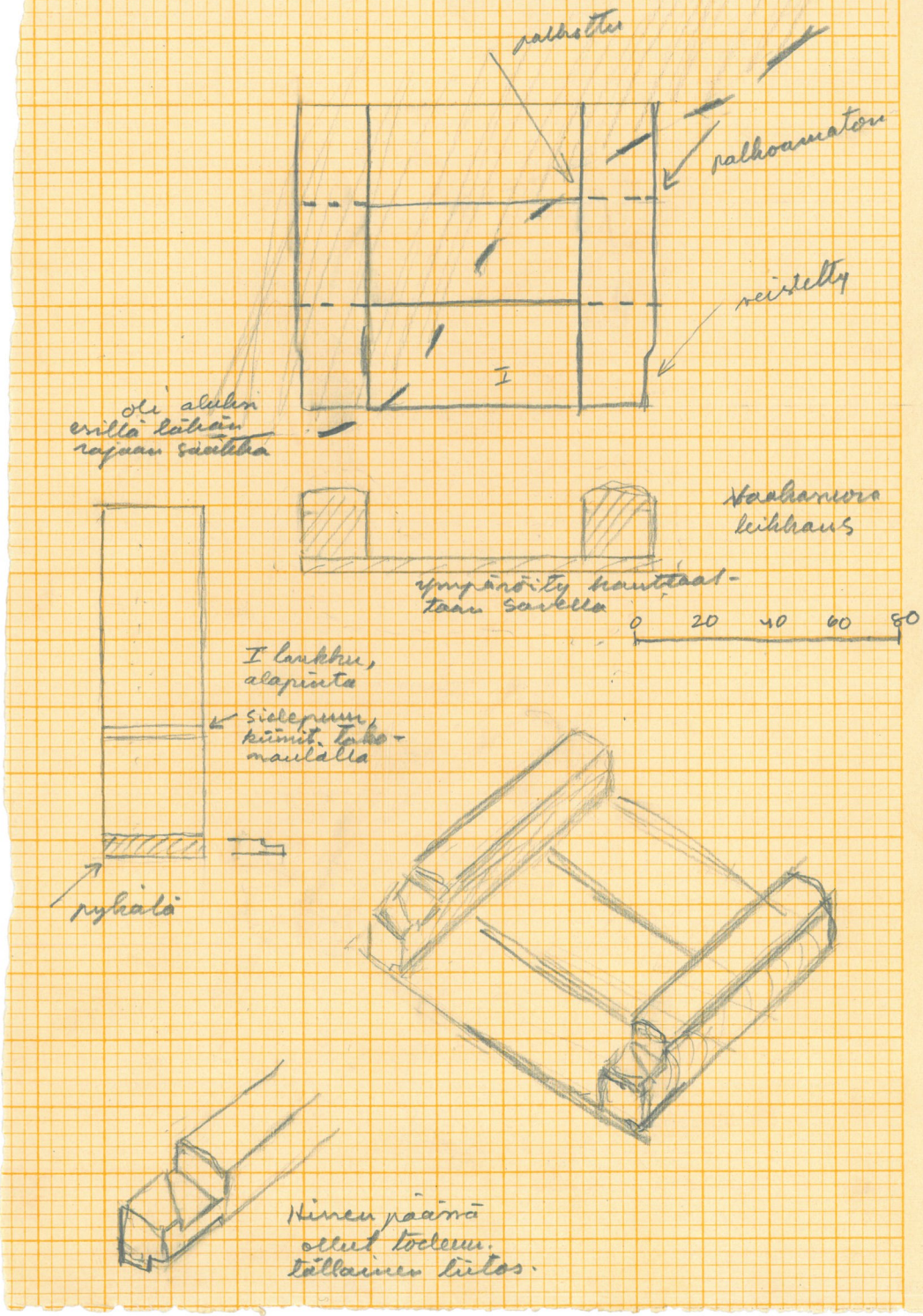
Kajaanissa, 1 päivänä marraskuuta 1957

Jorma Ylätalo

Apulaiskaupunginsinööri

Rajaani.

Linnankatu. Vanhan raatihuoneen tontti: Pientaloliikennetalon perustuksia varten löytynyt puurakenne. 29.10.57

Linnankatu. 54198.
Vanhan raatihuoneen tontti.
Pienteollisuus talon perus-
kaivaukset. Löytynyt kaivon
salvos. 29.10.57.

Linnankatu. 54199.

Kajaani.

M. F. A. -56/294/1957
HIST. OS 216.

Lisäys

Kajaani

Saap. 19/11-57

Linnanpäällikön talon
tontilta löytynyt kaivo.

Liitteenä 29. 10. 57 tekemäni virkamatkan kertomukseen mainitsen, että jälkeenpäin on Kajaanista nähtävästi löydetty vanha asukas, joka muistaa kertomuksessa mainitun kaivon. (Vrt. Hels. Sanomat 19. 11. 57.) Tämä henkilö mainitsee käyttäneensä kuivaa kaivoa piilopaikkanaan ollessaan marjavarkaissa. On siis oletettava, että kaivo on ollut vielä täyttämättä 1800-luvun lopulla.

Helsingissä marraskuun 19 p:nä 1957.

Antero Sinisalo

Antero Sinisalo